A NEW APPROACH OF THE ROMANIAN GENITIVE

Ionela Guşatu, Assistant, PhD, Roxana Sfetea, Prof., PhD, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract: This paper aims to present a new semantic approach of the Romanian genitive. This method is based on the generative lexicon which proposes a representation of the lexical meaning that is richer and better structured than other theories. As we are going to see, this new approach comes to explain some difficulties encountered in the interpretation of the Romanian genitive.

Keywords: Romanian genitive, the noun phrase, the generative lexicon

Există deja o literatură semnificativă consacrată grupului nominal cu dependent genitival (Partee şi Borschev 1998, Barker 1995, Vikner şi Jensen 1994, Nishiguchi 2009). Caracteristica principală identificată de către această literatură în cazul grupului nominal cu dependent genitival este că acestgrup nominal exprimă o relaţie între cei doi constituenţi ai grupului. De exemplu, în cazul semnificaţiei de posesor a genitivului, relaţia pe care o exprimă grupul în ansamblul său este relaţia de posesie dintre posesor şi obiectul posedat.

1. Partee (1997)

Cea mai veche teorie asupra relaţiei exprimate prin genitiv îi apaţine Barbarei Hall Partee (Partee 1997, Partee şi Borschev 1998). Conform lui Partee, relaţia exprimată prin grupul însuşi poate să fie moştenită de la numele centru. Condiţia esenţială aici este ca numele să fie relaţional, adică să stabilească el însuşi o relaţie între două argumente. Acesta este de pildă cazul grupului nominal *sora lui Ion*. Prin acest grup, este exprimată o relaţie de rudenie fraternă între Ion şi o persoană de sex feminin, nenumită în context altfel decât prin intermediul numelui *sora*. Este evident că semnificaţia pe care o exprimă aici genitivul *lui Ion* decurge din faptul că acest nume este argumentul numelui centru *sora*. Prin urmare, semnificaţia de rudenie fraternă exprimată de grup este moştenită de la semnificaţia de rudenie fraternă pe care o exprimă numele centru.

Partee arată însă că numeroase alte cazuri de grupuri nominale cu dependenţi genitivali nu pot fi tratate la fel. Motivul este că numele centru nu mai este relaţional. Când se întâmplă acest lucru, arată Partee, semnificaţia relaţională a grupului nu mai beneficiază de contribuţia numelui centru, ci de cunoştinţele pe care le are vorbitorul sau receptorul despre situaţia descrisă prin grupul nominal. O ilustraţie în acest sens este grupul nominal *ţigările lui Ion*. Aici numele centru *ţigările* nu mai este relaţional, căci numele *ţigările*, spre deosebire de numele *sora*, nu stabileşte o relaţie între două argumente. În ciuda acestui fapt, grupul nominal *ţigările lui Ion* exprimă totuşi o relaţie, care este chiar relaţia de posesie: ţigările care sunt proprietatea lui Ion. Cum numele centru nu furnizează aici relaţia în cauză, relaţia dintre *ţigări* şi *Ion* este identificată de vorbitori drept o relaţie de posesie, în baza informaţiei contextuale care este disponibilă.

BDD-A22372 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:22:14 UTC)

Partee ajunge astfel să deosebească două feluri de grupuri nominale cu dependent genitival, după cum numele centru este sau nu relaţional. Dacă este relaţional, conţinutul relaţiei se moşteneşte de către grupul însuşi. Relaţia exprimată de grup este în acest caz determinată lexical.

Dacă însă numele nu este relaţional, relaţia exprimată de grup este o *variabilă* de relaţie. Cu alte cuvinte, grupul prin toate elementele sale nu ne spune mai mult decât că exprimă o relaţie, fără să ne dea informaţii despre conţinutul ei. Reducerea variabilei la o constantă se realizează prin informaţie contextuală. Astfel, relaţia exprimată de grup devine în acest caz determinată pragmatic.

2. Vikner şi Jensen (1994)

Folosind ideile lui Pustejovsky exprimate în Pustejovsky (1993), Vikner şi Jensen au nuanţat analiza lui Partee. Ei au arătat că o mare parte din ceea ce analiza lui Partee declară că este semnificaţie relaţională determinată pragmatic se dovedeşte a fi în realitate semnificaţie relaţională determinată lexical. În felul acesta, cei doi autori au făcut să crească rolul semanticii lexicale în explicarea semanticii grupului nominal cu dependent genitival.

Pentru a arăta cum au ajuns cei doi autori la această concluzie, este utilă o comparaţie între felul în care analiza lui Partee etichetează grupul nominal *scaunul lui Ion* şi felul în care analiza lui Vikner şi Jensen califică acelaşi grup nominal.

Din perspectiva lui Partee, grupul nominal *scaunul lui Ion* este un grup nominal în care semnificaţia relaţională dintre *scaun* şi *Ion* este determinabilă pragmatic, şi nu lexical. Şi aceasta pentru că numele centru *scaunul* nu este relaţional. Rămâne, aşadar, ca semnificaţia indiscutabil relaţională a grupului în ansamblu să fie determinată din context. Să presupunem deci că Ion şi alte persoane sunt într-o sală de concert, şi că pe biletul lui Ion este trecut numărul 22. Atunci oricine va cunoaşte acest detaliu dintre cei care îl însoţesc pe Ion va spune că scaunul cu acel număr este *scaunul lui Ion*, înţelegând prin aceasta că este scaunul pe care trebuie să stea Ion.

Analiza lui Vikner şi Jensen afirmă însă că relaţia dintre *Ion* şi *scaun* (în sensul de mai sus, că Ion urmează să stea pe scaunul cu numărul 22) este de asemenea o relaţie determinabilă lexical. Condiţia pentru a privi această relaţie astfel este să adoptăm în privinţa numelui centru *scaun* o reprezentare semantică mai bogată. Această reprezentare semantică este oferită tocmai de către teoria LG[1] a lui Pustejovsky. În reprezentarea semantică a numelui *scaun* pe care această teorie o propune, avem pe de-o parte caracteristica FORMAL care ne spune că ceva este scaun:

[1] Pustejovsky, *The generative lexicon.* Lexiconul generativ reprezintă o nouă metodă de abordare a sensului lexical. Lexiconul generativ este structurat pe următoarele nivele: nivelul structurii de argumente (ARGSTR), nivelul structurii de evenimente (EVENSTR) şi nivelul structurii de caracteristici (QUALIA).

Structura de argumente prezintă tipurile posibile de argumente pe care le poate selecta o unitate lexicală. În această categorie intră argumentele autentice, argumentele implicite, argumentele cvasi-pleonastice şi adjuncţii.

Structura de evenimente se referă la tipul de bază al evenimentului şi la posibila structură internă a acestuia: stări, procese şi tranziţii.

Structura de caracteristici menţionează patru caracteristici de bază ale sensului cuvântului: rolul *CONSTITUTIVE*, rolul *FORMAL*, rolul *TELIC* şi rolul *AGENTIVE*. Rolul *CONSTITUTIVE* prezintă relaţia dintre un obiect şi părţile lui constituente: material, elemente componente. Rolul *FORMAL* se referă la cel care distinge obiectul într-un domeniu mai larg, de exemplu caracteristicile fizice precum orientare, formă, dimensiune, etc. Rolul *TELIC* specifică scopul şi funcţia obiectului, iar rolul *AGENTIVE* menţionează factorii implicaţi în originea obiectului sau „producerea acestuia": artefact, creator.

Structura de caracteristici a termenului *roman* este interpretată astfel: *romanul* este o naraţiune (rolul *CONSTITUTIVE*) care apare de obicei sub forma unei cărţi (rolul *FORMAL*) şi care a fost scris (rolul A*GENTIVE*) cu scopul de a fi citit (rolul *TELIC*).

BDD-A22372 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:22:14 UTC)

(1) [FORMAL= *scaun*(*x*)]

Însă în aceeaşi reprezentare semantică, mai avem şi caracteristica TELIC. Această caracteristică arată cum folosim în genere un scaun: ca să stăm pe el:

(2) [TELIC= *a sta*(*e*,*y*,*x*)]

Cu această reprezentare semantică, identificarea relaţiei dintre *Ion* şi *scaun* nu mai este de competenţa contextului în care este rostită sintagma, căci într-adevăr informaţia că destinaţia unui scaun este de *a sta pe el* este acum informaţie lexicală. O mulţime de cazuri asemănătoare pot fi tratate similar, cu condiţia ca numele centru să corespundă printr-una din caracteristicile sale combinaţiei cu un genitiv.

Analiza lui Vikner şi Jensen are o consecinţă interesantă care nu trebuie trecută cu vederea. Toate relaţiile declarate de ei ca fiind determinabile lexical apar drept relaţii furnizate de numele centru. Aceasta înseamnă că chiar şi acele cazuri de nume centru despre care din perspectiva lui Partee afirmăm că nu sunt relaţionale sunt în realitate relaţionale. Şi într-adevăr, lucrul acesta devine evident când considerăm cele două caracteristici ale numelui *scaun*, FORMAL şi TELIC. Dacă luăm în consideraţie pentru sensul lui *scaun* doar caracteristica FORMAL, atunci *scaun* nu este relaţional. Numai că, alături de FORMAL, o altă componentă a sensului lui *scaun* este dată de caracteristica TELIC. Or, aici lucrurile se schimbă; *scaun* apare, în raport cu această caracteristică, ca un nume relaţional. Se întâmplă acum că această versatilitate semantică a lui *scaun* răspunde unor combinaţii semantice pentru contexte diferite. Un *scaun înalt* este o combinaţie în care se actualizează numai o anumită latură dintre faţetele de sens ale numelui *scaun*. Este latura explicitată de caracteristica FORMAL. Aici *scaun* nu este relaţional. El este însă relaţional în *scaunul lui Ion* pentru că acolo combinaţia actualizează cealaltă latură de sens a lui *scaun*, cea reliefată de rolul TELIC.

Analiza lui Vikner şi Jensen extinde prin urmare sfera numelor relaţionale. Datorită ei se poate acum vorbi despre nume relaţionale inerente (precum *sora*) şi nume relaţionale contextuale. Ultimele sunt relaţionale datorită unui anumit rol din structura de caracteristici. Concluzia celor doi autori este că genitivul impune combinaţia cu un nume relaţional. Actualizarea semnificaţiei relaţionale a numelui centru (în cazul în care acesta nu este deja inerent relaţional) ia astfel forma binecunoscută din teoria lexiconului generativ a *coerciţiei tipurilor*. Prin genitiv, un nume nerelaţional este constrâns (dacă structura lui de qualia permite acest lucru) să devină relaţional.

Analiza lui Vikner şi Jensen a fost aplicată de Nishiguchi (2009) în dezambiguizarea semnificaţiilor genitivului în japoneză. Nishiguchi a inovat, arătând că pentru cuprinderea tuturor semnificaţiilor genitivului japonez este nevoie să se considere că şi numele genitival (care în

$$\begin{bmatrix} \text{roman} & \\ QUALIA = & \begin{bmatrix} CONST & = & narratiune \\ FORMAL & = & carte \\ TELIC & = & de\ citit \\ AGENT & = & scris \end{bmatrix} \end{bmatrix}$$

Toate aceste caracteristici duc la o mai bună descriere a sensului cuvântului şi mai ales la înţelegerea structurilor nominale.

BDD-A22372 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:22:14 UTC)

japoneză este marcat printr-o postpoziţie, *no*) suferă pentru anumite semnificaţii ale genitivului coerciţia tipurilor, fiind transformat dintr-un nume nerelaţional într-unul relaţional.

3. Analiza grupului nominal cu dependent genitival

3.1. Întregul în raport cu partea

Când un grup nominal cu dependent genitival exprimă relaţia dintre o parte şi un întreg, partea este denotată de numele centru, iar întregul de dependentul genitival. În aceste condiţii, denotarea părţii implică referirea la relaţia ei cu întregul, din simplul motiv că o parte este întotdeauna o parte a (sau din) ceva. Astfel, relaţia de apartenenţă care caracterizează grupul însuşi este derivabilă din semantica numelui centru. Acest lucru este uşor demonstrabil prin teoria lexiconului generativ. Fie deci grupul nominal *pereţii camerei*. Pentru reprezentarea semantică a numelui centru *pereţii*, avem nevoie să ştim că structura de argumente a acestui nume conţine un argument obişnuit (*x*, care este de tipul *element de zidărie*) şi un argument implicit (*y*, care este de tipul *construcţie*). În structura de evenimente trebuie să avem un eveniment *e* de tipul *stare*. Aceste elemente disparate se regăsesc asamblate în caracteristica CONSTITUTIVE, unde starea menţionată în structura de evenimente este legată de argumente şi primeşte un nume prin predicatul *parte*:

(3)
$$\begin{bmatrix} \text{perete} & & \\ ARGSTR & = & \begin{bmatrix} ARG1 & = & x:element-de-zidarie \\ D-ARG & = & y:constructie \end{bmatrix} \\ EVENSTR & = & [D-EV \;=\; e:stare] \\ QUALIA & = & [CONST \;=\; parte(e,x,y)] \end{bmatrix}$$

Cu această reprezentare semantică, substantivul *perete* poate să proiecteze un grup nominal prin simpla substituţie a variabilei *y* (referitoare la întreg) cu o constantă. Rămâne desigur în seama gramaticii să decidă ce realizare gramaticală va avea această expansiune, dar reprezentarea semantică constrânge alegerea unui element care, prin semantica sa, să se situeze cu centrul în relaţia parte-întreg.

3.2. Agentul, experimentatorul şi tema/pacientul

Agentul, experimentatorul şi tema/pacientul exprimate prin genitiv se comportă similar din punctul de vedere al relaţiei exprimate prin grupul nominal, şi de aceea un singur eşantion de analiză este suficient pentru ilustrarea cazului. Ceea ce este comun tuturor acestor semnificaţii ale genitivului este că ele sunt argumentele relaţiei exprimate prin numele centru. Relaţia exprimată de numele centru este în acelaşi timp şi relaţia definitorie a grupului însuşi.

Fie aşadar grupul nominal *suferinţa lui Ion*, în care se observă că relaţia caracteristică grupului este furnizată de relaţia exprimată de numele centru însuşi: este vorba despre relaţia dintre un proces şi experimentatorul lui. Relaţia îmbracă în mod firesc forma relaţiei dintre un predicat şi argumentele sale. Reprezentarea LG a numelui centru cere în structura de argumente a acestuia un argument adecvat (*x*, de tipul *animat*), iar în structura de evenimente cere să avem cel puţin un eveniment *e* de tipul *proces*. Argumentul şi evenimentul sunt asamblate în caracteristica FORMAL unde procesul primeşte prin predicatul *suferinţa* identificarea corespunzătoare:

BDD-A22372 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:22:14 UTC)

(4)
$$\begin{bmatrix} \text{suferinta} & & & \\ ARGSTR & = & [ARG & = x:animat] \\ EVENSTR & = & [E & = e:proc] \\ QUALIA & = & [FORMAL & = \text{suferinta}(e,x)] \end{bmatrix}$$

Unul din tipurile de proiecţie susţinute de semantica acestui nominal se referă la realizarea argumentului.

3.3. Timpul

GN *romanul secolului XX* (în care numele centru are semnificaţie generică) exprimă o relaţie temporală între această specie literară şi secolul XX: este vorba despre *romanul care s-a scris în secolul XX*.

Pentru explicarea acestei semnificaţii trebuie pornit tot de la numele centru şi de la caracteristicile sale (în sensul tehnic al termenului caracteristici, din LG). Decisiv este aici rolul AGENTIVE care descrie felul în care romanul ia naştere: printr-un proces specific de compoziţie.

(5)
$$\begin{bmatrix} \text{roman} & & & \\ ARGSTR & = & [ARG & = x:proza \quad de \quad fictiune] \\ EVENSTR & = & [D-EV & = e:tranzitie] \\ QUALIA & = & \begin{bmatrix} FORMAL & = & roman(x) \\ AGENTIVE & = & a_compune(e,y,x) \end{bmatrix} & \end{bmatrix}$$

Rolul AGENTIVE este punctul de origine al relaţiei stabilite între *roman* şi *timp* în GN *romanul secolului XX*. El priveşte de fapt evenimentul compoziţiei romanului. O proiecţie posibilă genitivală a acestui nume centru se referă la localizarea în timp a compoziţiei romanului. Astfel ia naştere GN analizat aici (semnul $\wedge$ înseamnă conjuncţia *şi*):

(6)
$$\begin{bmatrix} \text{romanul secolului xx} \\ ARGSTR = [ARG = x:proza \quad de \quad fictiune] \\ EVENSTR = [D-EV = e:tranzitie] \\ QUALIA = \begin{bmatrix} FORMAL = roman(x) \\ AGENTIVE = a_compune(e,y,x) \wedge \text{în} \quad \text{secolul} \quad \text{xx}\ (e,y,x) \end{bmatrix} \end{bmatrix}$$

3.4. Locul

Grupul nominal *flăcăii Moldovei* exprimă o relaţie între anumiţi oameni şi o anumită regiune. Relaţia se poate exprima şi prin perifraza *flăcăii care trăiesc/locuiesc în Moldova* şi provine din numele centru, mai precis din caracteristica TELIC. În cazul fiinţelor vii, aşa cum este situaţia de faţă, acest rol descrie obişnuinţele. Este o obişnuinţă esenţială a oamenilor (şi deci şi a tinerilor numiţi prin *flăcăi*) să aibă o locuinţă sau altfel spus să locuiască undeva:

BDD-A22372 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:22:14 UTC)

(7)
$$\begin{bmatrix} \text{flacai} & & \\ ARGSTR & = & [ARG = x:uman] \\ EVENSTR & = & [D-EV = e:proces] \\ QUALIA & = & \begin{bmatrix} FORMAL & = & flacai(x) \\ TELIC & = & a_locui(e,x,y:loc) \end{bmatrix} \end{bmatrix}$$

Locul unde îşi duc viaţa rămâne în multe situaţii subînţeles. Când el se explicitează, variabila de loc *y* se înlocuieşte cu un nume de loc şi astfel se proiectează un GN cu genitiv locativ.

(8)
$$\begin{bmatrix} \text{flacaii Moldovei} & & \\ ARGSTR & = & [ARG = x:uman] \\ EVENSTR & = & [D-EV = e:proces] \\ QUALIA & = & \begin{bmatrix} FORMAL & = & flacai(x) \\ TELIC & = & a-locui(e,x,Moldova) \end{bmatrix} \end{bmatrix}$$

4. Concluzii

Studiul de faţă a demonstrat că grupul nominal cu dependent genitival poate fi interpretat dintr-o nouă perspectivă şi anume cea a lexiconului generativ. Prin urmare, lexiconul generativ s-a demonstrat a fi o metodă eficientă de analiză a sensurilor cuvintelor şi de evitare a posibilelor ambiguităţi create de folosirea genitivului.

5. Bibliografie

1. Ionescu, Emil, *Gramatici formale,* Editura Universităţii din Bucureşti, 2007.

2. Jensen, Per Anker; Vikner, Carl, *Lexical knowledge and the semantic analysis of Danish genitive constructions* in S.L. Hansen şi H. Wegener (eds.), Topics in Knowledge-based NLP Systems. Samfundslitteratur, Copenhagen, p. 37-55, 1994.

3. Nishiguchi, Sumiyo, *Possessive Disambiguation*, Ph.D Thesis Dissertation, 2009.

4. Partee, Barbara Hall, *Uniformity vs. Versatility: The Genitive, a Case Study* appendix to Theo Janssen (1997), "Compositionality", in Johan van Benthem and Alice ter Meulen, eds., The Handbook of Logic and Language, Elsevier, 1983/1997.

5. Pustejovsky, James, 1995, *The Generative Lexicon*, The MIT Press, London.

BDD-A22372 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:22:14 UTC)